

MESEČNIK ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanajstkrat na leto. — Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice 0'40 Lit, za vse ostale 6 Lit.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva c. 19. Telefoni: 30-21, 30-22, 30-23, 30-24.

LETNIK VII.

MAREC 1942-XX

ŠTEV. 3

Smotno zavarovanje

Inž. Janez Umek

Smoter gospodarstva tako pri posamezniku kot pri celokupnosti je, da si preskrbimo in ohranimo najnujnejše dobrine, ki so potrebne za življenje. Zaradi teh dobrin delamo, štedimo ter skušamo povečati svoje dohodke, pa tudi pazimo, da take dobrine ohranimo. Vsakdo pridobljeno imetje vzdržuje. Najboljši gospodar je oni, ki ga vzdržuje najbolj skrbno. Opeko na strehi je treba takoj nadomestiti, da se ne kvari vsa hiša, peč je treba popraviti takoj, perilo zakrpati, ko je luknja še majhna. To so načela smotnega vzdrževanja, da ne propade naše imetje.

Poleg rednega trošenja in obrabe pa obstajajo še druge nevarnosti, ki nam lahko čez noč uničijo naše imetje. Hiša pogori in je družina brez strehe, brez obleke in brez živeža. Pride vlomilec in je človek ob denar in ob obleko. Nastopi botezen in smrt in je družina naenkrat v pomanjkanju. Take naravne nesreče lahko zelo hudo prizadenejo posamezne družine.

Da bi se izločili taki hudi udarci za posameznike in za posamezne družine, temu namenu v modernem gospodarstvu služi zavarovalstvo. Vsak posameznik naj se odkupi pred nesrečo požara, vloma, smrti, nezgode itd. na ta način, da plača v skupno blagajno gotov denar in ob nesreči prejme odškodnino iz te blagajne. Blagajna se imenuje zavarovalnica, plačilo pa premija. Če plačaš zavarovalnici določeno letno premijo, si varen pred posledicami nesreč, ki bi te lahko zadele s požarom, vlomom, smrtjo, nezgodo itd.

Ne bomo danes ponavljali, da so vse pagnoge zavarovalstva važne. Požar na primer nastopi nenadoma tam, kjer bi ga človek najmanj pričakoval. Vlomskih tatvin ne bo nihče odpravil s sveta. Vsi, ki živimo, bomo morali umreti. Tudi nezgoda nikoli ne počiva. Mislím, da ni treba še posebej dokazovati, da je v današnji dobi zavarovanje zoper posledice zgoraj naštetih naravnih dogodkov prav tako in morebiti še mnogo bolj važno, kakor je bilo to v mirni dobi.

Vsako zavarovanje pa mora biti smotno, saj vemo, da propade, kdor ne gospodari smotno. Naj ob primeru požarnega zavarovanja razložimo, kaj mislimo pod smotrnim zavarovanjem.

Požar je dogodek, ki ga ni mogoče predvideti vnaprej. Torej ne veš, kje in kdaj bo nastopil, le to veš, da lahko nastopi kjer koli na tvojem imetju. Povzroči ga lahko strela, neprevidnost, otrok, elektrika, zlobna roka ali malomarnost. Pogori ti lahko hiša od dimnika in z njo vred vse hišne premičnine in živež v kašči. Mimogrede pade lahko po neprevidnosti ogorek v slamo v skednju, govedo ti izbije iz rok svetilko v hlevu in nesreča je tu. Ker ne veš, kje se bo pojavil požar, je edino pravilno, da zavaruješ vse: hišo, gospodarsko poslopje, hišne premičnine, živež, klajo in gospodarske premičnine. Zato ponovno poudarjamo: Smotno je zavarovan samo oni, ki ima zavarovano vse svoje imetje.

A to še ni dovolj. Pogosto in zlasti v današnjem času doživljamo primere, da so naši zavarovanci daleč prenizko zavarovani. Baš danes, ko pišemo ta članek, nam sporoča naš zastopnik, da je pogorelo gospodarsko poslopje nekemu našemu zavarovancu iz okolice Novega mesta in znaša približna škoda najmanj Lir 80.000.—. Pogledali smo njegovo polico in videli, da je to veliko poslopje zavarovano le za borih Lir 4.000.—. Kaj najmož počne s temi štiri tisoč lirami, če je pa škoda 20 krat večja. Ta zavarovanec ni bil pravilno zavarovan. Mogoče je bral kdaj naše članke in naše nasvete, naj zavarovanje po viša na višino dejanske vrednosti. Ni se pa ravnal po naših nasvetih in danes je v nesreči.

Smotno zavarovanje je torej ono, pri katerem je zavarovano prav vse imetje v takem znesku, ki ustreza dejanski vrednosti.

V teku svojega štiridesetletnega obstoja je Vzajemna večkrat svetovala svojim zavarovancem, naj zavarovanje zvišajo ali tudi

V zadnjem času je KARITAS med drugim izplačala

cele zavarovalne vsote
ob smrti naslednjih članov in članic:

Tiegl Adela, Kočevje, Rožna ul. 195;
Hren Marija, Kokarje 35;
Lenič Anton, Pukarče 5, p. Rob;
Krašovec Terezija, Selo 18, p. Rob;
Gerbac Ivana, Ljubljana, Za gradom;
Drčar Frančiška, Ljubljana, Glince III/6;
Bogataj Marijana, Petkovec, p. Rovte;
Igličar Ivana, Plešivica 20, p. Brezovica;
Dietz Anton, Ljubljana, Pred škofijo 6;
Petkovšek Ana, Nova vas 3, p. Vrhnika;
Hribernik Uršula, Ljubljana, Ambrožev trg 6;
Lušicky Karol, Borovnica 42;
Čebular Marija, Ljubljana, Gosposvetska 10,
Verne Ana, Ljubljana, Hrenova ul. 10;
Krušič Karol, Ljubljana, Karlovska c. 28;
Šefran Frančiška, Ljubljana, Tovarniška 36;
Delovec Ivana, Sp. Gameljne 10;
Anžur Jožefa, Zg. Kašelj 72;
Ciglar Marija, Ljubljana, Zaloška c. 68;
Bitene Marija, Ljubljana, Gosposvetska 13;
Lichtenecker Ivan, Ljubljana, Korošče-va ul. 18;
Grim Marija, Ljubljana, Osojna pot 3.

KARITAS.

Lovska. Prvi lovec: »Čimdalje hodim na lov, vedno bolj čudno se mi zdi...« — Drugi lovec: »Kaj? Ali vedno slabše streljaš?« — Prvi lovec: »To ravno ne, temveč to se mi čudno zdi, kako so mogli v starih časih narodi živeti samo od lova.«

Vsakemu svoje. Glodič: »Gospod Sršen, tega ne razumem. Nočete mi dati hčerke, čeprav ste mi dali besedo.« — Sršen: »Priatelj, nikaš se ne razburjaj! Vam sem dal besedo, drugemu pa hčerko. Saj bi ne bilo prav, da dobi eden vse, drugi pa nič!«

„VIGRED“

ženski list, izhaja mesečno. Letna naročnina znaša Lir 11'50. — Naroča se pri upravi „VIGREDI“, Ljubljana, Slomškova ulica 1.

znižajo. Marsikdo se bo še spomnil na rdeče listke, katere smo prilagali položnicam leta 1930. in 1931. in svetovali zavarovancem, naj zavarovanje znižajo. Takrat so namreč cene gradivu, zlasti lesu, železu, cementu, pa tudi delavske mezde padale. Pa so zopet prišli časi, ko so se cene gradivu dvignile. Takrat smo pa zavarovance opozorili, naj zvišajo svoja zavarovanja. Cene lesu, železu, opeki in ostalemu gradivu so močno narastle in zato so tudi narastle vrednosti poslopij. Tudi zvišanje delavskih mezd vpliva na višino cen poslopij. Za premičnine, za obleko, za živila, za gospodarsko orodje pa itak vsakdo sam ve, kako se je dvignila njihova cena. Nesmotno gospodari oni, ki še ni povišal svojega zavarovanja in ga prilagodil novim tržnim cenam. Lahko doleti nesreča prav ti stega, ki se je najbolj trdovratno branil in upiral nasvetom našega poverjenika za zvišanje zavarovanja.

Če je zavarovalna vsota prav majhna in škoda prav velika, slišijo naši uradniki pri cenitvi pogorišč vse vrste opravičevanj, prošelj in pritožb. Navadno je seveda kriva zavarovalnica, če ni zavarovanje dovolj visoko. Poudarjamo, da ne sme zavarovalnica brez zavarovančevega dovoljenja sama prav ničesar spremeniti na zavarovanju, kaj še, da bi ga samovoljno povišala. Vse se mora napraviti v sporazumu z zavarovancem. Zato zavarovalnica tudi ne more prisiliti zavarovanca k zvišanju zavarovanja.

Svoje lastno imetje vsak zavarovavec najbolj sam pozna. Naš zastopnik zavarovancu lahko samo svetuje, mu pomaga pri sestavljanju ponudbe le kot njegov zaupnik. Zato naj vsak zavarovavec, preden poviša zavarovanje, pregleda in premisli, kaj sploh vse ima in koliko znaša današnja vrednost njegove lastnine. Nato bosta šele skupno z zastopnikom sestavila ponudbo. Naj se pa

pri tem nihče ne izgovarja: to bo gorelo, ono ne bo gorelo, tretje ne bo gorelo, to in to črtajmo iz zavarovanja. Vemo za primer, ko je naš zastopnik nasvetoval zavarovanje živine. Gospodar je pa odločno vztrajal pri tem, da živina sploh ne more goreti, ker je vedno kak pastir pri hiši, ki jo lahko reši. Ni poteklo eno leto in devet glav živine je pri požaru zgorelo.

Tudi za dejansko vrednost svojega imetja bo vsak zavarovavec sam najbolje vedel. Pri tem opozarjamo, da povrne zavarovalnica samo tisto vrednost predmetov, ki so jo imeli ob požaru. Osnovno načelo zavarovalstva je, da ne more in ne sme zaradi požara nihče obogateti. Če bi bila zavarovalnica po božji in človeški postavi prisiljena, da bi plačevala novo obleko in nove čevlje za pogorelo obnošeno obleko in raztrgane čevlje, potem bi bilo nespametno, če ljudje ne bi požigali. Za obnošeno obleko in obnošene čevlje ne poravnava zavarovalnica vrednosti novih čevljev in nove obleke, temveč plača le odškodnino za obnošene čevlje in obnošeno obleko. Isto načelo velja tudi za poslopja. Za popolnoma novo hišo, kozolec, skedenj itd. poravnamo stroške za novo hišo, skedenj in kozolec. Nova hiša je pač več vredna od stare. Pri starih stavbah so vsako leto večji stroški za vzdrževanje, ki jih pri novih skoraj ni. Pri starih poslopijih je treba izmenjati opeko na strehi, urediti žlebove, prestaviti peč, nadomestiti pod v hiši itd. Zato ne plačamo pri požaru nove vrednosti za delno dotrajano opeko na strehi, za delno zarjavele strešne žlebove, obrabljen pod v sobi itd., temveč plačamo nekoliko manjšo vrednost. Tiste stroške za popravilo, ki bi bili potrebni, da bi hiša izgledala kakor nova, mora nositi vsak zavarovavec sam, ker bi jih itak moral prej ali slej plačati. To razliko v vrednosti

starega poslopja do novega imenujemo obrabo. Ta obraba je različna za različna poslopja in je tem večja, čim starejša je stavba. Vrednost poslopja za zavarovanje se računa na ta način, da se ugotovi, koliko bi poslopje veljalo, če bi danes zgradili novo po sedanjih cenah. To je današnja vrednost novega poslopja. Od tega pa odbijemo obrabo, ki je odvisna od starosti, vzdrževanja ter popravil poslopja. Pri novih poslopijih ni nobene obrabe; s starostjo stavbe pa se večja odstotek obrabe pri stavbah.

Vsi zavarovanci, ki so sklenili pred desetimi leti svoja zavarovanja v dinarski valuti, so danes odločno prenizko zavarovani. En kubični meter desk je veljal poprej na primer 700 din, danes pa velja preko 700 lir. Kdor je bil prej pravilno zavarovan v dinarjih, mora najmanj za isto vsoto danes zavarovati v lirah. Pravimo najmanj, ker sedaj dobiš za približno 120 lir toliko gradbenega materiala, kot si ga poprej kupil za 100 din. Kdor je bil poprej v dinarjih pravilno zavarovan, mu torej svetujemo, da spremeni svoje zavarovalne vsote v lire in jih še poviša za 20%. Pri spremembi zavarovanja naj pa skrbno prebere svojo polico in pregleda, če ima res vse svoje imetje, poslopja in premičnine, zavarovano za pravilno vrednost. Le tisti, ki vedno povsod smotrno gospodari, tudi pri zavarovanju, se bo izognil vsem nevarnostim, katere mu lahko povzročijo naravne sile.

Kar smo povedali za požar, velja tudi za vse druge zavarovalne panoge. Danes je prišlo precej denarja v deželo in se nihče ne more izgovarjati ob nesreči, da ni imel drobiža za zavarovanje. Zato pa naj vsakdo skrbno pregleda svoje police in javi našim zastopnikom svoje želje glede povišanja zavarovanja.

Otroške nezgode na vasi

Dr. Pintarič Ivan

Največ nezgod doleti otroka med njegovim prvim in tretjim letom življenja, v dobi prehoda od dojenčka v predšolskega otroka. Vendar so pa zelo pogoste nezgode že tudi pri dojenčku, to še zlasti na vasi, kjer matere ne morejo stalno nadzorovati otroka, ker morajo same od zore pa do mraka po številnih drugih opravkih. Na vasi je velikokrat kopicca otrok prepuščena čisto sama sebi, dojenčka varujejo starejši bratci in sestricice, ki bi bili še sami potrebni varuštva. V mnogih družinah je mati poleg očeta edina delovna moč, ki mora poleg kuhinjskega dela opravljati še dela v hlevu in kajkrati tudi na polju. Takim materam pač ni šteti v zlo, če njihovega otroka zadene nezgoda. Sicer se pa pripeti mnogo nezgod tudi otrokom, ki so v varstvu odraslih. Tokrat bom pokazal na nekatere nezgode, ki pretijo dojenčkom.

Predvsem si oglejmo nekoliko razvoj dojenčka. Novorojenček, 7—14 dni po rojstvu, je v vsem prepuščen volji in skrbi drugih. Sam je ves nebogljen, leži skoro nepremično, kamor in kakor ga položijo. Nesreče, ki se mu v tej dobi pripetijo, je treba vse pripisati le nemarnosti in nepazljivosti tistih, ki jim je otrok izročten v varstvo. V prvih treh mesecih se dojenček še razmeroma malo giblje, četudi ga vzamemo iz poveljev. Obraba nekoliko glavico, krili z rokami, brea, vendar se še ne obrača in premetava. Po teh mesecih se pa dojenček vedno več giblje. Polagoma se začne obračati in premetavati. Nevarnost nezgode s tem raste. Največkrat se otrok ponesreči, ker ga puščajo razvitega brez nadzorstva.

Pogostne so opeklina dojenčkov. Sam sem imel večkrat priliko opazovati zibelke in otroška ležišča tik ob pečeh ali štedilnikih. Ni čuda, če

se tak dojenček lepega dne opeče. Zdravniki poznamo skoraj neverjetne primere takih opeklin. Tako je neka mati položila dojenčka na polico nad štedilnikom, češ da mu bo ja dosti toplo. Na lepem pa je otrok štrbunknil na razbeljeno štedilnikovo ploščo in se pri tem tako opeknil, da je komaj ušel smrti. Vse življenje bo ta otrok nosil na telesu odvratne brazgotine, ki ga bodo spominjale materine nepazljivosti. Neka druga mati je položila dojenčka na klopico ob štedilniku. Polni lonci na štedilniku so začeli kipeti. V trenutku, ko se je mati za hip odstranila iz kuhinje, je vrela voda bruhnila iz loncev na otroka in ga težko poškodovala. Takih, po vzrokih in učinkih sorodnih primerov bi lahko naštel dolgo vrsto. Tem se pridružujejo še oni primeri, ko odrasli ljudje sami zaradi nepazljivosti in nerodnosti otroka poparijo ali opečejo.

Prav pogostne so nezgode zaradi padecev dojenčkov z mize, s klopi, iz zibelke, s postelje, da celo z visoke kmečke peči. Sreča v teh nesrečah je, da ima dojenček še zelo prožno telesce in pade ko žoga. Ta prožnost pa seveda nič ne pomaga, če pade dojenček na oster ali pretrd predmet. Zlasti pri previjanju morajo biti matere previdne in ne smejo razvitega dojenčka nikdar izpustiti izpred oči; v hipu je tak malček na tleh, če ne še z glavo na ostrem robu kake posode.

Krotke domače živalce, ki veljajo za prijateljske otrok, so lahko dojenčku tudi nevarne. Zaspina mačka si rada poišče toplo in mehko ležišče. Zgodilo se je, da se je zleknila na spečega dojenčka v zibelki in ga zadušila. Pes se valja povsod in prenaša najrazličnejše bolezenske klice; če obliže ali tudi samo ovoha dojenčka, mu že lahko škoduje; v neki nerazumljivi objestnosti pa pes lahko dojenčka tudi ugrizne. Še nevarnejše so druge živali. Znani so primeri, da so podgane dojenčka do smrti obžrle. Ali pa: Mati je položila dojenčka na odejo na trati pred hišo, kjer so se pasle svinje. Medtem ko je mati opravljala v bli-

žini svoje delo, so svinje dojenčka obžrle. Mnoge matere nosijo otroka s seboj na polje. Med delom pa na spečega dojenčka kakor da pozabijo. Pa pride kaka žival in nesreča je lahko tu.

Silno mnogo nezgod se pripeti dojenčkom, ki so zaupani varstvu svojih nekoliko starejših bratcev in sestric. Da bi dojenčka zamotili, mu dajejo v roke neprimerne predmete, kakor fižol, koruzo, gumbce, žebelje, zaponke, vilice, škarje, razbit kozarec, drobec glinaste posode in podobno. Dojenček ima navado nesti vse v usta. In mnogo je primerov, da se je dojenček na ta način zastropil, zadušil ali vsaj močno in nevarno poškodoval. — Malega kričača skuša starejši otrok pomiriti s hrano ali pijačo. Koliko neprimerne hrane so že na ta način dobili dojenčki! V najlažjem primeru je posledica motnja v prebavi. Spominjam se primera, da je mati prepustila dojenčka starejši sestrici, kateri je naročila, naj da dojenčku piti mleko, ki ga je postavila na štedilnik, da bi ostalo toplo. Medtem ko je otrok spal, je sestrica ponovno naložila v štedilnik, da je začelo mleko vreti. Ko se je dojenček zbudil, mu je dala sestrica piti vrelo mleko in otrok je v velikih mukah umrl zaradi opeklin. — Malo razumljiv, pa vendar resničen je primer, ko skušajo otroci na dojenčku posnemati vedenje odraslih do živali. Tako je nekje bratec gledal mamo, kako je zaklala kuro in ji pri čiščenju iztaknila oči. Nekega dne je ta bratec svoji mami sestrici v zibelki porzal ušesa in ji iztaknil oči.

Mogli bi navesti še dolgo vrsto skoraj neverjetnih primerov nezgod pri dojenčkih. Omejujemo se na priobčene, ki so najpogostejše. Ne omenjamo jih zato, da bi našim materam kaj očitali. Hoteli smo v njih zbuditi le še večjo pozornost in večjo skrb za dojenčka. Moramo pa tudi poudariti: Še taka zaposlenost drugje in še tako pomanjkanje pri hiši ne odvezuje mater odgovornosti, ki jo imajo ne le pred Bogom, temveč tudi pred narodom za zdrav, čil in nepokvarjen rod!

Sadjarstvo in njega važnost za naše kraje

Kafol Fr., sadjarski nadzornik.

Po prejšnji svetovni vojni je sadjarstvo pri nas doživelo precejšen razmah. Mnogi sadjarji so se prepričali, da je sadjarstvo zelo važna panoga kmetijskega gospodarstva, ki je tesno združena in povezana z glavno kmetijsko panogo, t. j. z živinorejo, pa tudi z gozdarstvom in poljedelstvom. Lansko leto smo po uradnih podatkih našli v naših krajih: okoli 570.000 jablan, 260.000 hrušk, 350.000 češpelj, 95.000 češenj, 80.000 orehov, 160.000 zlahnega kostanja, 25.000 breskev, 6000 marelic in 1500 višenj. Pridetek je bil razmeroma majhen zaradi vremenskih neprilik, pa tudi zaradi zastalosti sadjarjev, ki ne posvečajo tej panogi nobene pozornosti. Pridelalo se je okoli 250 vagonov jabolk, 30 vagonov hrušk, 20 vagonov sliv, 16 vagonov češenj, 4 vagone orehov, 70 vagonov kostanja in malenkost ostalega sadja.

Glavno sadno plemo ostanejo za naše razmere jabolka. Važna so pa tudi ostala plemena, posebno če upoštevamo povečano porabo svežega sadja doma, zlasti s sušenjem. Na splošno pridelamo še veliko premalo sadja. Potrebno bo izdelati podrobne načrte za večji razmah te prekoristne kmetijske panoge. Lanski pridelek komaj krije potrebo mest in trgov. Na izvoz niti ni misliti, kaj še na večjo industrijsko predelavo.

Resnica je, da je predlanska huda zima naše sadovnjake hudo razredčila. Na podlagi statističnih podatkov je posahnilo zaradi pozebe nad 50.000 samo jablan, okoli 25.000 hrušk, na tisoče sliv, posebno pa breskev in orehov ter kostanjev. Veliko število drevev še sedaj hira, zlasti v onih nasadih, ki so zanemarjeni in neprikladnih legah.

Potrebno bo veliko preudarnosti pri izdelavi smernic za organizirano pospeševanje sadjarstva. Svet gre naprej in mi moramo z njim. Gorje onemu, ki zaostaja, ker mora prej ali slej propasti. Pred napravo novih nasadov nas ne sme prav nič zadrževati; ne slab sosed, ne nagaja, ne zajec, ne voluhar, ne kak drug škodljivec. Vsak prostor, ki je količkaj sposoben za saditev sadnega drevev, moramo izrabiti v ta namen. Pravo vrsto na pravi kraj in po načrtu; malo vrst, a te dobre in vztrajne, ki jih zahteva trgovina v tujini, pa tudi domača uporaba. Zavedati se moramo, da se bo naša sadna trgovina v bodoče usmerila gotovo bolj proti vzhodu in še dalje, kakor je bilo že v prejšnjem stoletju, ko je šlo naše sadje, predvsem pozna zimska jabolka, preko Trsta za drag denar na trge v jutrove dežele in v manjši meri proti severu. Naši sadni izdelki, kakor suho sadje, sadne mezge (pulpe), marmelade, sadni sokovi itd. bodo v bodoče gotovo našli stalne in dobre odjemalce v teh krajih.

S tem smo podali le nekatere bežne misli o važnosti te prelepe panoge. Zato bodi najvažnejša skrb za naše sadjarje, da sadno drevje, ki ga imamo in ki ga bomo že posadili, pravilno oskrbujemo in negujemo. Zdaj v zimskem času mora vsak kmet-sadjar vse primerno pripraviti, da mu bo med letom lažje in pravilneje sadjariti. Za izvedbo vsega dela v sadovnjakih mora imeti razne priprave in orodje. Sem spadajo predvsem pripravne lestve, krajshe in daljše, eno ali dvoramne. Brez pripravnihih lestev si dobrega sadjarja sploh ne moremo predstavljati. Kako naj se brez njih obrežejo sadna drevesca v vrhovih, kako naj se osnažijo, kako naj se sadje izbira? Pripraviti si moramo tudi razne košare, koše, jerbace, zaboje za spravljanje in razpošiljanje sadja. Predvsem priporočamo v sedanjih časih posebno za jabolka tako imenovani holandski zaboj, ki tehta napolnjen s sadjem okoli 35 do 40 kg brutto. Nabaviti si moramo tudi drugo orodje, odnosno popraviti, v kolikor je slabo, t. j. vrtnarske nože, razne žage, sadne škropilnice itd.

Ko imamo vse lepo pripravljeno in nam dopušča lepo zimsko vreme, potem moramo naše sadovnjake temeljito oskrbovati. Važno je, da že zdaj pozimi napravimo zlasti okoli mlajših dreves potrebne kolobarje, ki naj bodo vsaj 1½ m široki. Tak kolobar bi morali prav za prav dvakrat na leto prekopati in vsaj vsako tretje leto pognojiti. Izgubo krme, ki jo s prekopavanjem kolobarjev trpimo, poplačajo drevesa v poznejših letih stotero. Nadaljnje delo je, da mlado drevje čvrsto privežemo k

kolu in ga pobelimo. Dreves ne belimo toliko zaradi zajca, kakor zaradi zimske pozebe in tudi sončnega užiga, zlasti v prisojnih položajih. Beljenje dreves bi prav za prav morali izvršiti spomladi, pa tudi v jeseni, odnosno pozimi, čimprej. Kot zmes za beljenje vzemimo navadni apneni belež, ki smo mu primešali nekoliko ilovice, krvi ali pa nekaj odstotkov drevesnega karbolineja (3—5%). Mlado drevje zavarujemo čimprej pred zajcem s primernimi ograjami iz lesenih remljev ali pa krajnikov. Nekateri navežejo na debela tudi trnje ali slamo — škopo ali smrečje, ki pa se mora potem spomladi odstraniti.

Nadaljnjo skrb moramo posvetiti pri mladem drevju pravilni vzgoji lepega debela in krojne. Vsako mlado drevo naj ima lep pokončni vrh in lepo razvrščene stranske veje. Rogovil blizu debela ne trpimo! Odrezati moramo tudi vse pregosto vejevje, predvsem ono, ki se križa, drgne ali pa raste v krono. Paziti moramo, da je med posameznimi vejami dovolj prostora in da rastejo v ravnotežju. Zato dvignimo viseče veje in jih navežimo, navpične veje pa z zagozdami upognimo. V drugem ali tretjem letu po saditvi moramo vzgajati tudi še vrbove ali vejevje. Vsako mlado drevo naj ima poleg vrha približno 6—8 lepo razvitih vej, ki so nanizane v pravi razdalji (vsaj ½ metra narazen) vzdolž vrha. Ne preveč glavnih vej! Varujmo se goščave v kroni! Veje, ki so obraščene po vsej dolžini s stranskimi vejami in z rodnim lesom (brstikami, s cvetnimi popki), to bodi naš vzor! Na drugi strani pa tudi ne preveč dreves, ki tvorijo zanemarjeno goščavo raznih vrst sadja! Rajši manjše število drevev, pa tisto lepo in dobro oskrbovano. Vodilna misel bodi manjše število dreves, dobro oskrbovanih, in manjše število vrst! Vsako »kunštvanje« v sadovnjakih prepustimo zavodom in ustanovam, ki so za to poklicane. Na kmetih ni časa, niti denarja za poskušanje, posebno v sadjarstvu ne. To naj si zapomnijo naši sadjarji, zlasti mlajši, ki hočejo postati dobri gospodarji. Sadiati moramo le ono, kar se splača, in o čemer smo prepričani, da se bo obneslo.

Dalje pripravimo že zdaj jame za mlado drevje, ki ga bomo posadili spomladi. Predvsem si moramo biti na jasnem glede prave razdalje. Večina naših sadjarjev sadi sadno drevje še vedno preblizu skupaj. Ta napaka škoduje drevju v poznejših letih, ko se razraste. Zaradi tega smo primorani večkrat drevesa v najboljših letih plovovitosti ali oklestiti ali pa celo odstraniti, ker se ne dajo presaditi. Predstavljati si moramo že pri sajenju, kakšen obseg bo zavzelo drevo v starosti. Okolna starejša drevesa nam povedo vsaj približno, koliko prostora zavzemajo. Pravilo: Vsako drevo mora imeti dovolj prostora v zemlji, pa tudi nad zemljo, da bo imelo dovolj zraka in sonca. Pri nas sadimo sadno drevje zlasti po travnikih, kjer pridelujemo krmo. Na ravnem mestu sadimo v trikot ali v pravikot, v hribovitem pa le v trikot. Za visoko- in srednjedeblnate jabolane ter hruške velja temeljna razdalja 10 m, za možno in drugo visoko drevje 12 m, za češplje in slive 6 m, za pritlično drevje pa vsaj 3 m v vrsti. Vrste pa morajo biti med seboj še nekoliko bolj oddaljene in naj težeje po možnosti od juga proti severu. (Nadaljevanje in konec prih.)

Dobrota zapora. Stražnik: »Kako se kaj počutite v zaporu?« — Kaznjene: »Izvrstno! Najbolj mi ugaja, da človeku ni treba ponoči vstajati in hoditi gledat, če so pač vrata dobro zaklenjena!«

Razumna kuharica. Gospodinja: »Anica, danes zvečer bomo imeli na večerji tri goste.« — Anica: »Dobro. Ali naj kuham tako, da bodo prišli še kdaj, ali tako, da jim kaj takega nikdar več ne pade v glavo.«

Dve obliki vladanja. Burbonska vojvodinja pravi nekoč Ludviku XIV.: »Ali ne mislite, sire, da so eno države srečnejše, ki jim vladajo žene, od onih, ki so jim na čelu moški?« — »Kako to?« vpraša kralj. — Vojvodinja: »Ker tam, kjer nosijo krono kraljice, upravljajo državo moški, kjer pa sedijo na prestolu kralji, upravljajo državo ženske.«

Petkovec, 20. jan. 1942.

P. n.

Vzajemna zavarovalnica oddelek KARITAS

Ljubljana.

Podpisana se najlepše zahvaljujem zavarovanju KARITAS za točno in hitro izplačilo posmrtnine po moji pok. materi Bogataj Marjani. Prosim, da mojo zahvalo objavite v »Naši moči«.

Molk Angela, s. r.
Petkovec, p. Rovte.

Knjige za nagrado!

Pravilna rešitev nagradne križanke v januar-ski »Naši moči« se glasi:

Vodoravno: 1. del. — 3. bes. — 6. Ruma. — 9. ruda. — 13. Ivo. — 16. otava (Otava). — 19. asa! — 21. kad. — 22. sezam. — 24. anemija. — 26. Pad. — 28. referat. — 31. Irena. — 32. Golar. — 34. netek. — 36. i. a. — 38. iba. — 39. Pilatus. — 41. sem (Sem). — 42. sa. — 43. briga. — 45. Regalitas. — 47. vihar (Vihar). — 49. Etna. — 50. bala. — 51. imam. — 53. Tula. — 54. rok (Rok). — 55. Rimini. — 56. ananas. — 58. god. — 59. aaaaa. — 61. Ant. — 62. ara. — 63. Emona. — 65. rja. — 66. tla.

Navpično: 1. da. — 2. l. r. — 3. bo. — 4. eta. — 5. sani. — 6. raja. — 7. USA. — 8. ma. — 10. uk. — 11. dar. — 12. Aden. — 13. Izak. — 14. vat. — 15. om. — 17. Veriga. — 18. ameba. — 20. la la la. — 22. setev. — 23. eremit. — 25. Ina. — 26. Pola. — 27. dati. — 29. fes. — 30. Tibera. — 32. gigant. — 33. rutina. — 35. parada. — 37. Artoa. — 39. pelin. — 40. samar. — 42. salon. — 44. Inka. — 45. Rama. — 46. Sana. — 48. Hugo. — 50. bi. — 52. ma. — 55. raj. — 57. sel. — 60. ar. — 64. ma.

Izmed pravilnih rešitev je bilo naslednjih 10 izžrebanih za knjižne nagrade:

1. Grahek Stanko, pismonoša, Svibnik 19, p. Črnomelj.
2. Bevc Tone, krojač, Brunavas 18, p. Mokronog.
3. Škrbec Jože, pos. sin, Nadlesk 30, p. Stari trg pri Rakeku.
4. Poženel Marija, dijakinja, Dol. Logatec 58.
5. Savelli Vilko, kaplan, Stari trg ob Kolpi.
6. Poženel Martin, železničar, Dol. Logatec 68.
7. Rajčević Jelena, dijakinja, Rakek 27.
8. Verhnjak Ljudmila, absol. trgovske šole, D. M. v Polju 136.
9. Krajevni šolski odbor, Brusnice pri Novem mestu.
10. Omerzu Silva, absol. trg. šole, Ljubljana, Poljanski nasip 22.

Prebrisance. Letoviščar, ki vsako leto hodi v kmečko vas T. na počitnice: »Hm, kako pa to! Lani sta bila tu dva mlina na veter, letos je pa samo eden!« — Kmet: »Da, dva sta bila, da! Pa je bilo premalo vetra za oba in so zato enega podrlil!«

Res je tako! Gospod Ferilja se zadere na berača: »Kaj vam pa prav za prav manjka?« — Berač: »O gospod, imam samo eno — levo oko.« — Ferilja: »Nikarte lagati! Saj vidim, da imate dva.« — Berač: »Da, dve očesi imam, a levo samo eno.«

Opreznost. Mlad odvetnik je tako sijajno branil svojega klijenta, da je bil ta popolnoma oproščen. Ko je bila razprava končana, stopi odvetnik k sodniku in mu reče na uho: »Bil bi vam hvaležen, če bi mojega klijenta pustili na svobodo šele jutri.« — Sodnik: »Zakaj pa to?« — Odvetnik: »Veste, mrak je že, jaz pa stanujem daleč in do mojega stanovanja je pol precej samotna, on pa ve, da imam pri sebi precej denarja.«

CEHOVSTVO

Damjan Vahen

Najstarejša mesta v današnjem pomenu bese zasledimo na slovenski zemlji v X.—XII. stoletju še kot trge, kakor: Kamnik (trg do l. 1228.), Maribor (trg do l. 1254.), Kočevje (trg do l. 1377.), Kostanjevica (trg do l. 1252.), Novo mesto (trg do l. 1365.). Ljubljana pa se že l. 1144. imenuje »Stadt Laybach«, torej mesto.

Skoraj vsa mesta so bila obzidana. Zidanje in vzdrževanje mestnega obzidja je stalo mnogo denarja, zato obzidja niso radi razširjali. Zaradi tega so se hiše po mestih držale tesno skupaj, ulice pa so bile ozke in mračne. Pomislimo samo na Židovsko ulico ali Stari trg v Ljubljani! Stanovalci istega poklica so stanovali in delali po navadi v določeni ulici, ki je dobila po njih ime. Preostanek te navade izražajo v Ljubljani Čevljarska, Usnjarska, Krojaška, Ključavničarska, Mesarska itd. ulica.

Srednjeveška mesta niso poznala na hišah hišnih števil in poslovni svet nad svoje trgovine in delavnice ni izvešal napisov, ki bi jih večina ljudi itak ne znala brati. Namesto tega so obešali na hiše ustrezajoča likovna znamenja, tako mesarji volovsko glavo, ključavničarji ključ, brivci brivski pladenj, krojači škarje in podobno.

V najstarejši dobi zgodovine so si ljudje vse potrebno za življenje, kakor obleko, orodje, orožje, posodo, vozila, izdelovali doma sami. Šeasoma so se začeli poedini baviti z izdelovanjem enega samega predmeta, n. pr. loncev, slamnikov, klobukov, žebeljev itd. Tako so nastale prve rokodelske družine, ki so delovale nekako po načinu za drug.

V mestih so se obrtniki in rokodelci istega poklica združevali v bratovščine, ki so bile sprva čisto verskega značaja. Bratovščine so meščani ustanovljali v čast svetnikov; tako je navadno vsaka župnija imela bratovščino po svojem župnijskem zavetniku, mnogo bratovščin pa je bilo ustanovljenih v čast Matere božje, sv. Antona in sv. Rešnjega Telesa. Upravo takih bratovščin so vodile stanovske družbe. Tako se n. pr. leta 1399. omenja krojaška bratovščina sv. Rešnjega Telesa v ljubljanski stolnici. Tej bratovščini je ustanovitelj ljubljanske škofije cesar Friderik II. dovolil l. 1444. posebno ustanovo za slovesno prenašanje sv. popotnice bolnikom. Krojaške bratovščine sv. Rešnjega Telesa so bile tudi v Novem mestu, v Metliki, v Št. Vidu pri Stični, v Ribnici, v Kranju, v Gornjem gradu, v Gorici in drugod.

Vsaka bratovščina je imela svoj oltar ali kapelo, nekatere pa tudi svoje duhovnike, beneficijate za kapele, altarijate za oltarje. Bratovščina je imela tudi svoje bandero, ki so ga nosili pri procesijah ali izobešali v cerkvi v času svojih skupnih verskih slovesnosti. Udje bratovščine so moralji skrbeti za razsvetljava in opravo svoje kapele ali svojega oltarja, za nabavo cerkvenih posod, za slovesne zadržnice za umrlimj udj bratovščine, za slovesne maše, litanije in druge pobožnosti. Bratovske praznike so praznovali s cerkvenimj shodi, katerim je sledil skupen obed, popoldne pa slovesne litanije.

V cerkvi sv. Petra v Ljubljani je imela svoj oltar Bratovščina Matere božje »Pomoč umirajočih«, ki je vsako leto na dan Marije Snežnice (t. j. 5. avgusta) priredila procesijo iz cerkve sv. Jakoba, kjer je bil sedež te bratovščine, k cerkvi Marije Dev. Vnebovzete v Polju, ki je bila do l. 1783. podružnica sv. Petra v Ljubljani. L. 1711. so med cerkvi sv. Petra v Ljubljani in ono v Polju postavili dvanajst postaj, ki so predstavljale dvanajst Marijinih poti in so jih ljudje nazivali »Marijine štacijone«. Udje bratovščine so obiskovali te postaje in molili iz posebne knjige, ki je bila nalašč za to izdana; kdor ni znal brati, je pri vsaki postaji zmolil tri očenaše in tri zdravamarije.

To bratovščino so najbrž oskrbovali ljubljanski peki. Vse do konca XIX. stoletja se je namreč ohranila navada, da so vsako leto o Velikem smarnu prihajali v D. M. v Polje ljubljanski peki.

V Višnji gori je bil veliki oltar v podružni cerkvi sv. Ane last čevljarske bratovščine ozir. pozneje čevljarskega ceha, oltar sv. Florijana v isti cerkvi je bil last kovaškega ceha, oltar sv. Janeza Ev. pa last usnjarskega ceha.

Prva Marijina postaja.

(Predstavlja prvo potovanje Marije iz Nazareta v jeruzalemski tempelj — Znamenje je stalo pred cerkvi sv. Petra v Ljubljani ob severozahodnem oglu nekdanjega pokopališkega obzidja. Ko so l. 1860. razširili cesto proti Zalogu, so znamenje podrlj.)

Župna cerkev v Litiji nosi ime sv. Miklavža, patrona čolnarjev in brodarjev, saj je bila Litija skozi ves srednji vek in tudi v začetku novega veka važno pristanišče za brodarje in čolnarje na Savi. Sploh najdemo cerkve sv. Miklavža povsod, kjer so se ljudje bavili z brodarstvom, splavarstvom, čolnarjenjem in ribištvo. Tako je tudi cerkev v vasi Čolnišče v občini Št. Lambert posvečena sv. Miklavžu, ker je pač vas bila važno naselje čolnarjev in brodarjev. — Pa tudi ljubljanska stolnica je bila sprva najbrž cerkev čolnarjev in brodarjev, saj je na istem mestu stala cerkva, ko še ni bilo mesta, a mesto samo se je razvilo iz naselbine čolnarjev.

Naj še omenim Bratovščino sv. Volbenka, ki je imela svojo cerkev na otoku v Ljubljani med Bregom in Zabjakom, v cerkvi sv. Petra pa svoj oltar. Udje te bratovščine so se morali voziti v svojo cerkvo s čolni. Cerkvo so v XVI. stoletju v dobri reformacije podrlj pod pretevo, da oteček ovira odtok vode v Ljubljani.

Ceprav so imele cerkvene stanovske bratovščine že iz vsega početka poleg čisto verskega zna-

čaja tudi svoj socialni pomen, je polagoma vedno bolj stopal v ospredje njih strokovni in stanovski značaj, dokler se niso preoblikovale v tako imenovane cehe. Cehi so bili izrazita stanovska združenja, ki so dala svoji dobi svojski socialni značaj. Vsak ceh je imel navadno svoj dom, v katerem so se zbirali člani ceha k posvetovanjem o svojih stanovskih zadevah. V domovih so hranili v posebni skrinji listine s cehovskimi pravicami ter učna pisma svojih udov. Vsak obrtnik ali rokodelc je moral biti član ceha. Ceh je odločal o številu in sprejemu vajencev ter nadzoroval pomočnike in mojstre. V svojih domovih so cehi prenočevali in oskrbovali potujoče pomočnike (svandrovce), kajti vsakdo, ki se je izučil obrti, je moral iti na potovanje, na katerem je svoje znanje izpopolnil. Cehi so ustanovljali tudi po deželi, vendar so tam ohranili pretežno značaj cerkvenih stanovskih bratovščin, ki pa so z naraščajočim vplivom mestnih cehov šeasoma prenehale delovati. (Dalje sledi.)

V zadnjem času je KARITAS izplačala po 38 lir naslednjim novorojenčkom:

Kvaternik Stanislav, Šmarata, p. Stari trg;
Kočar Štefka, Studenec, p. D. M. v Polju;
Hlupič Štefan, Preserje;
Logar Marija, Ljubljana, Zaloška cesta;
Štrus Marjan, Vel. Mlačevo, p. Grosuplje;
Mihelič Leon, Globel, p. Sodražica;
Urbič Franc, Grahovo pri Cerknici.

Po posebnih dodatnih zavarovalnih pogojih za zavarovanje KARITAS sta poleg tega tudi oče in mati novorojenega otroka oproščena enomesečnega prispevka. Te ugodnosti so deležni samo že nad eno leto zavarovani starši in njihovi otroci.

KARITAS.

*****

Abstinencia iz prepričanja. A.: »Jaz sem abstinent in to iz prepričanja.« — B.: »A kdo vas je prepričal?« — A.: »Moja žena in tašča.«

Malenkost. Amerikanec je potoval v svojem luksuznem avtomobilu po Evropi. V nekem trenutku vpraša svojega vozača: »Kje pa smo sedaj?« — Vozač: »Na pol poti med Parizom in Marseillem.« — Amerikanec: »Take malenkostne podrobnosti me ne zanimajo. Povejte mi, v kateri državi smo.«

V gledališču. Predstava je končana. Pel je novi tenorist. Igralka Lina vpraša odrskega mojstra Kuliso: »Kaj se pa naš novi tenorist toliko jezi?« — Kulisa: »Kaj se ne bi! V cvetličarni je naročil zase in plačal dvanajst vencev, dobil jih je pa samo enajst!«

Vse v redu. Urša pride k župniku in mu po- toži: »Kaj naj napravim, gospod župnik! Mučim se in mučim, da zaslužim nekaj drobiža. Kar za- služim, dam vse njemu. On pa ves denar zapije, ko pa pride domov, me pretepa.« — Župnik: »Po- tem je stvar čisto v redu!« — Urša: »Za božjo voljo, kako more biti to v redu?« — Župnik: »Ka- ko da ne: Vi zaslužite denar, pa ga dajete možu, on zasluži batine, pa jih daje vam.«

Opomin. Sprevodnik: »Gospoda, opozarjam vas, da pridemo sedaj v predor. Zato se ne skla- njajte z glavami skozi okno.« — Potnik: »Kaj pa koga skrbi, kaj počnem s svojo glavo!« — Spre- vodnik: »To je res. Ampak če boste z njo poško- dovali predor, boste plačali kazen.«

Vzoren časopis. V nekem časopisu so bili med drugimi tudi taki-le oglasi:

»Ne obupajte, dokler niste poklicali mene. Zdravnik dr. V. T.«

»Radi ugodnih družinskih zvez sem v stanju nabaviti vam prvovrstne svinje. Mesarski pod- jetnik F. Z.«

»Za vso pomoč pri požigu moje hiše se vsem sosedom toplo zahvaljujem. Tomaž K.«

Na prvi strani tega časopisa pa je lastništvo zapisalo: »Naše stremljenje je, da postane naš list na vsakem domačem ognjišču nujna potreba.«

Ni vse zlato, kar se sveti (Erjavec)

(Ob 55 letnici smrti pisatelja Fr. Erjavca)

Prof. Etbin Bojc.

Fran Erjavec predstavlja sredi preteklega stoletja krepko in neumorno dejavno pisateljsko slovensko osebnost, blag in kremenit značaj, izžarevajoč vzglédno, neomajno rodoljubje. Ni mu bilo dano, da bi ostal kot profesor v Ljubljani med svojimi rojaki, moral se je kot vrsta drugih takratnih naših kulturnih delavcev (Prešeren, Trdina, Valjavec itd.) udeleževati drugod, kakor je to hotela Avstrija. Hvaležni narod mu je postavil nagrobni spomenik z napisom:

FRAN ERJAVEC

rojen 9. sept. 1834, umrl 13. jan. 1887.

»Bil mož si cel in učenjak
in zvest domovju sin,
dokler bo živ Sloven še kak,
bo živel Tvoj spomin.«

Njegov oče je bil po poklicu paznik v mestni klavnici, doma pa na Dolenjskem, medtem ko je bila mati Ljubljanka. Očeta so mu ubili neki vajenci, mati pa se je ob padcu po stopnicah ubila. Postal je sirota. Skrbela je zanj njegova teta, ki je tudi poskrbela za njegovo šolanje. Z osmim letom je stopil v normalno, kjer mu je skrajna delala težave nemščina. Trinajstleten je stopil v gimnazijo, kjer se je posebno odlikoval v slovenščini in prirodopisju. V prostem času je rad zahajal v Šiško k prirodopiscu Schmidtu, ki mu je pomagal urejati zbirke hroščev. V muzeju se je seznanil tudi s prirodopiscema Dežmanom in Hofmannom. Nabiranje prirodnin je opisal v povesti »Črtice iz življenja Šnakšnepkovskega«. V književnem krožku soščolcev je pisal v »Vaje« in poleg omenjenega prvenca napisal še »Žabo«, »Augustina Ocepka« in dr.

Na Dunaju je predsedoval društvu Slovencev, ki je združevalo v književnem krogu vse »Vajevce«. Ti so pridno pošiljali prispevke v Janežičev »Slovenski Glasnik« v Celovec. Erjavec je poslal tja: »Zivali popotnice«, »Iz Ljubljane v Šiško«, »Kako se je Slinarju z Golovca po svetu godilo« itd. L. 1860. je bil pro-

fesor v Zagrebu, kjer je vsak prosti dan porabil za izlete v prosto naravo in nabiral zlasti pridno polže ter z njimi lepo izpopolnil zagrebško zbirko. V poletnih počitnicah pa je potoval tudi po širnem svetu (v Prago, Pariz,

v Švico in Italijo). Tudi iz Zagreba je pošiljal v celovški »Glasnik« in pridno polnil njegove strani s svojimi znanimi povestmi: »Zamorjeni cvet«, »Huzarji na Polici«, »Ena noč na Kumu« in »Domače in tuje živali v podobah«, ki jih je popisal »slovenski mladini v poduk in kratak čas« z namenom, da bi seznanil »kmečko in mestno mladino z živalmi, z njihovimi lastnostmi, dobrimi in slabimi, šegami in navadami« ter dopovedal »človeku, da je sicer gospodar na zemlji, da pa ne sme mučiti živali in malomarno ubijati življenje«.

Erjavec je bil med prvimi na delu, ko je bilo treba napisati prirodopisne knjige za slovensko srednjo šolo, ki so nam jo tedaj opo-

rekli prav zaradi pomanjkanja slovenskih učnih knjig. »Domače in tuje živali v podobah« razodevajo njegovo veliko osebno zanimanje in opazovanje živalskega sveta. Vzgledoval se je pri nemškem prirodopiscu Brehmu, a se ga ni držal suženjsko, temveč je s svojimi pisateljskimi zmožnostmi podal pregled živalstva na tako živahen način, da ga lahko smatramo za izvirnega pripovednika živalskih zgodb, v katerih je marsikaj počlovečil in živalsko življenje navdal s človeškim doživljanjem, kar je bilo tedaj v navadi. Vmes je vpletal narodopisno blago, razlage ljudskega mišljenja in izražanja, ljudske popevke, prislovice in reke. Njegov jezik je otrebljen tuje navlake in narečnih posebnosti, preprost in jasen kmečki govor.

L. 1871. je dobil službo v Gorici, kjer je sodeloval v slovenski »Čitalnici«, sicer pa pridno izletoval po novi okolici. Njegova prijateljca Fran Levec in pesnik Simon Gregorčič pripovedujeta o njem mnogo zanimivega. Sodeloval je pri »Soči« z mnogoštevilnimi članki in poročili, kakor tudi pri Jurčičevem »Slovenskem narodu«. Kmalu se je poročil z Marijo Ferfio, ki ga je preživela za celih 55 let in umrla pred nekaj tedni v Ljubljani. Prvi sin mu je umrl takoj po rojstvu, drugi, Milutin, ki ga je Erjavec posebno ljubil, mu je umrl za angino v sedmem letu. Poleg teh dveh sinov je imel še dve hčerki, ki živita sedaj v Ljubljani.

Kljub tem udarcem Erjavec ni klonil. Pisal je nedosežne slike iz narave, kakor »Rastlinske svatbe«, »Raka« i. dr. Mojster je tudi v potopisih (»Na kraški zemlji«, »Med Savo in Donavo«). Zlasti pa je znan njegov vzgojni spis »Ni vse zlato, kar se sveti«, kjer nazorno in pretresljivo kakor malokdo z živo zgodbo izpriča zgornji rek.

Dasi krepak, je Erjavec začel bolehati, vendar na to ni polagal važnosti. Simon Gregorčič piše, da je dan pred smrtjo ves dan delal in da je bil zvečer nenavadno vesel. Po večerji je pisal nekaj še za slovenski slovar. Ko je šel spat, ga kmalu začne daviti kašelj. Ko ga je previdel duhovnik, se je Erjavec zgrudil in po kratkem smrtnem boju umrl. Njegove zadnje besede so bile: »Grem k Milutinu!«

Prestreljene smuči

Joža Vovk

Stari Vrtovec je odložil sekiro in sedel na štor. Dovolj je za danes, čeprav dan ni tako dolg; se le človek nadela in časa je tudi dovolj. Kar posvetilo se je čez rob, toliko sta s Tineto danes podrla. Zdaj je čas za frato, narazen bosta pa spomladaj spravila in potem bosta pa prižgala kopo, v jeseni — bo pa denar.

»Nekaj bi jih še lahko požagala, še ne bo takoj noč in tako daleč tudi nimava domov«, je rekel Tine in zasadil sekiro v podrto deblo.

»Bo dovolj, moram pogledati za vado in za sledmi. Je spet za nekaj prstov zapadlo in lisica brž poišče novo pot. Bom stopil še v graben in za vodo, če mi spet kdo z one strani ne hodi v zelje, saj jih poznaš; nikoli niso siti in nagajajo človeku, da ti vso dobro voljo jemljejo.«

»Kdo nagaja?« Tinetu so se oči kar zasvetile.

»Bolje jih poznaš kakor jaz.«

»Poznam...? No...«

Fant je bil kar nekoliko v zadregi. Vrtovec je pa tudi tako pogledal, kakor bi hotel naravnost povedati, da je tudi Tine med njimi. Tine stiska zobe. Saj ni hinavec, samo previden mora biti. Res z Vrtovcem delata skupaj, oba si delita hlebec kruha s koparjenjem. Oba sta zrasla v teh hribih, ki sami ustvarijo v človeku tisto nagajenje do lova, saj tega nihče ne more zatajiti. Bog pomagaj, tako je. Ni bil Tineto rajni oče

med zadnjimi. Grunta mu ni zapustil, puško pa, in Tine je ni zavrgel. In nazadnje Vrtovec sam! Naj bi mu puško in lovske pravice vzeli, bi od dolgega časa umrl; za delo bi ne bil več. Ze leta in leta ima glavno besedo pri lovu in tisti denar, ki ga za to mora odšteti, se mu zdi najbolje porabljen. Kaj je pa lepšega v nedeljo, kakor iti s psom in zvečer v gostilno na kozarec?

Tine gleda čez frato. Stari Vrtovec torej vendar le njega tudi sumi... Saj tega še nikoli ni pokazal in sploh ni nikoli rad govoril s Tineto o lovskih skrivnostih, samo mimogrede. Ze nekaj let je, kar ga je srečal za vodo, ko je Tine puško imel in se ga še malo ni nadejal. Ničesar mu ni naredil, samo to mu je rekel, naj bo pameten. Pameten! To bi lahko pomenilo, naj Tine gleda, da ga Vrtovec ne bo nikoli več dobil, lahko pa tudi, naj sploh ne lovi tako nepostavno, naj puško porine za vselej v slamo ali naj jo celo proda. Tega pa Tine seveda ni mogel. Gledal je pa od tedaj, da je vselej dobro vedel, kdaj sme v gozd in kdaj ne sme, kdaj je pred Vrtovcem ali tudi pred kom drugim varen. Če so ga pa na sumu imeli, naj so ga pa! Toliko je pa Tine tudi fant, da ob takem nenadnem očitku ne bo kar zardel in povedal oči.

»Poznamo tiče, poznamo!« je rekel Vrtovec in nažigal čedro. Postrani je pogledoval Tineta, da je bil ta nazadnje že v dvomu, ali nemara res njega tudi sumi, ali pravi za druge.

»So, seveda so taki tiči, pa jih dobili ne boste,« je rekel potem in vstal. »Jaz bi jih pri priči imel, če bi meni nagajali.«

»Misliš. To ni lahko. Dobiti ga moraš pri delu samem, tam ga moraš zagrabit za vrat, če ne ti vse utaje in nazadnje imaš sam sitnost. Tako je, fant!«

Vrtovec je stopil k smreki, snel puško in jo napolnil. V gozd ni šel nikoli brez puške in spotoma na delo in domov je vedno po malem lovil. Tine je pripenjal smuči. Sekiro in žago je potisnil v veje košate podrte bukve, da ju bo jutri našel in da ga pri vožnji ne bosta ovirali.

»Jutri pa spet,« je rekel Vrtovec in odšel po bregu po svojem lovskem poslu.

Tine je postal in gledal za njim. »Ne jutri, še nocoj!« si je mislil. »Da me ne boš zastonj na sumu imel in da ne boš mislil, da me boš kar mimogrede nekoč dobil v past! Vem, kam hodiš čakati, in tudi vem, kje bo zajček priskakal.«

Cez hrib se je že zgrinjal mrak, v drevju je bilo vse tiho, noben ptiček se več ni spreletel, še sneg ni zdrknil z veje. Hladna sapa je zavela od severa, da je Tine kar vohal v zraku mraz in jasno noč. Zašumelo je po stezi in Tine je smuknil po ovinkih. Kmalu je bil pri vodi na poti in spet zavil na drugo stran v položni breg. Tako lepo drče smuči, da Tineta še breg ne utruji. Ko pride na svetlo iz gozda, se ne drži več poti. Čez njive naravnost, potem za mejami. Pod njim leži vas. Zdaj pa zdaj se Tine ustavi in gleda. Prišel je do pol zapadlih sledi. To je moralo biti sinoči, že proti jutru, to je še staro, to je bila starina, to je pomladanec, Tine vse natanko ve.

Moji dragi mladi prijatelji!

Da ni čisto prav, če vam nisem prejšnji mesec zastavil uganke ali kaj podobnega — seveda le zaradi nagrad, in da bi vam naj povedal vsaj kako lepo zgodbo, pišete. Danes imate oboje. Samo glede zgodbe ne vem, če je tudi lepa. V takihle neumnih časih je tako malo lepega na svetu. Poslušajte jo!

Janče je hodil v tretji razred. Bil je med najprijaznejšimi v šoli. Učiteljem ni nikdar nagajal, pazil je na njih besedo in nauk, kateheta je ljubil in spoštoval, skratka: ponosni so bili na njega v šoli, njegova mati — vdova pa, ki je v potu svojega obraza služila sedaj pri tem, sedaj pri onem kmetu, je bila ob njem srečna.

Nekoč je Janče slišal pridigati misijonarja, kako srečni bi bili vsi na svetu, če bi Boga resnično ljubili in ga z lepim življenjem slavili. — Janče je sklenil, da bo poslej še pridnejši in bo tako pripomogel k sreči vseh ljudi. Kljub temu je izbruhnila strašna vojna. Janče sprva ni mogel razumeti, da je mesto pričakovane sreče prišla nad svet nesreča. Gospod katehet mu je pojasnil, da ljubi Bog pač hoče svoje prijatelje s to nesrečo preizkusiti, svojim nasprotnikom pa pokazati svojo pravično moč.

Ko je šel Janče iz šole, mu katehetove besede kar niso šle iz glave. Kaj da ima ljubi Bog tudi nasprotnike! Tedaj je opazil Liščevega Jožeta, že odraslega fanta, kako je udrihal po ubogi kobilici, ki ni mogla potegniti tovora v breg, pri tem pa je klet Boga in božjo Mater. Janče je pomislil: Res, tudi Bog ima nasprotnike; tale Jože božjo stvar pretepa in samega Boga kolne. — Ko je šel dalje, je videl, kako je Seršunova Neža nagnala izpred praga beračico ter jo pri tem ozmerjala z lenobo in tatico. In spet je pomislil Janče: Tudi ta je božja nasprotnica, kajti Odrašenik je reveže zapovedal ljubiti. — Potem je opazil na križpoti znamenje, na katerem je visela bridka martra. Janče se je vselej pred tem znamenjem odrešenja spoštljivo odkril. Sedaj pa je videl, da grede mimo možakarji, fantje, žene, dekleta, a le malokdo se zmeni za križ. In Janče je pomislil, da tudi vsi ti ne morejo biti posebni božji prijatelji.

Tedaj je Janče sklenil, da postane misijonar in to kar precej. Odpreti hoče božjim nasprotnikom oči in jih povezati v prijateljstvu z Bogom.

Tedaj je privozil po cesti avtomobil. V njem je sedela lepa gospa, lepa, kakor take Janče še nikdar ni videl. Avtomobil je obstal. Gospa je pogledala Jančetu v oči. Jančetu se je zdelo, da bi mogla to biti sama Mati božja. Pokleknil je in stegnili roke v prošnjo. Gospa je stopila k njemu, ga dvignila in posadila k sebi v bleščeče vozilo. Kot sladka godba je zapel motor in Janče je z lepo gospo ob strani odrzel v daljni svet. Pred vsakim svetim znamenjem ob cestah se je spoštljivo odkril, vsakega berača je obdaroval z ljubečim smehljajem, vojake je pozdravljajal s pozdravom miru, prepirljivec je miril z blago besedo, bogokletnike je spreobračal z žarom svojih oči, nevernike je zadeval z ostrino resnice. Le grabežljivim bogatašem ni mogel do živoga. Ti so široko sedeli za preobloženimi mizami in njih veselje je bilo, če so videli, da se jim rede trebuh. Jančetu se je zadelo, da je videl taka bitja nekaj doma pri sosedu, da je taka bitja pasel... Ko pa je dalje pomislil, da mora imeti tudi bogataš dušo in sree, ga je spreletela groza. Tedaj se je lepa gospa sklonila k njemu in mu šepnila: »Ne obrneš njih pogleda navzgor niti z besedo, niti s pogledom; njih srca so kot kamen in njih duša se koplje v blatu. Te bo udaril moj Sin s škorpionom, razbil bo njih bogate mize in izlakotil jih bo do kosti. Potem na svetu ne bo več božjih nasprotnikov...«

Takrat se je Janče prebudil. Vse to je bil namreč sanjal, ko se je na poti iz šole ulegel, da bi bolje premislil katehetovo besedo. Janče pa niso te sanje v duši in jih povsod pripoveduje, pa mu nihče ne verjame, da je le sanjal. Vsi pravijo: Saj tako je res na svetu!

Vidite, te zgodbe si nisem izmislil, ne, kar sama se je pojavila pred menoj na papirju. Morda sem tudi jaz za hip zasnanjal. Morda.

*
»Mlada moč« vam prinaša danes nekaj novega. »Skrivalnica« pravimo temu. Le pogledajte si sliko. Kaj vidite? Veliko drevo, vollo, s širokim vhomom. Kaj ne, prav primerno je za bivanje palčkov. Tam na desni hišica, iz katere se kadi. Pred volilno palček. Kaj neki hoče? Povem vam: On je palčji kuharček. Poldne je in prišel je klicat svoje male tovariše h kosilu. Kje so ti njegovi tovariši? Poiščite jih! Majkeni so in težko jih je

ločiti od raskavega drevesnega lubja. Če katerega najdete, ga lepo s črnolom obkrožite. Čim več jih najdete, tem bolje. Sliko nato izrežite in mi jo pošljite na naslov: Uredništvo »Naše moči«, Ljub-

ljana, Vzajemna zavarovalnica. Ker prejšnji mesec ni bilo nagradne naloge, bom zato v aprilu obdaroval kar osem svojih prijateljev in prijateljic z lepimi knjigami, seveda samo tiste, ki mi bodo poslali rešitev skrivalnice in ki bodo našli čim več palčkov.

*
Januarsko križanko ste prav rešili mnogi. Še več jih je, ki so jo polomili. Nagrada pripada sledečim:

Anžin Ivanka, učenka 2. razreda, Tomačevo 70, p. Ljubljana-Moste.

Čampa Joško, učenec ljudske šole, Velike Poljane 18, p. Ortnek.

Novak Magda, učenka ljudske šole, Vevča št. 34, p. D. M. v Polju.

Godeša Janez, učenec 3. razreda ljudske šole, Rakek 82.

Sedaj bi morala slediti še pesem, ki mi jo je poslala Jurgličeva Anica iz Prelesja. A Anica je v pesmi zapisala: »Če nisi tiho, te zadavim...« zato sem tudi jaz zavil njeni pesmici vrat in jo izročil — košu. Anica, drugič ti želim več sreče!

Vse najlepše pozdravlja
brat Ivo.

Potem se v lahmem smuku spusti naravnost v vas. Čez dva tri vrtove in naprej po bregu naravnost k vodi. Tam se je v diru zaknuil in sunkoma obstal pred Primoževu Francko.

»Uh, tako si pa priletel, da bi bila kmalu škaf prevrnila,« se je Francka prestrašila, da je škaf, ki ga je hotela že zadeti, kar postavila spet na tla. »Poglej, še oblila sem se!«

»Prava reč, saj menda nisi iz lecta in srca tudi ne boš prehladila...«

»Oh, pojdi no...« Francka je kar zardela. Seveda je Tineta že precej dolgo rada videla, a zdaj je tako nenadoma padel pred njo, da se ga je res kar prestrašila. Šele čez čas se je umirila in ga spet pogledala nekoliko sramežljivo.

»O, prehladila se pa jaz ne bom, ti se boš pa kmalu pošteno! Toliko časa boš iskal, da boš le staknil.«

Tine je slonel na palicah in se smejal.

»Da, prehladil se boš! Je Vrtočka pravila, kako se stari jezici na tiste, ki zanke nastavljajo in ponoči pokajo okoli vasi...«

»A tako? Francka, nocoj bo spet zajček padel, že vem, kje ga čaka moj pihavnik; ga bom jutri prinesel, midva z materjo sva se tega mesa že prenajedla.«

»Dobili te bodo, Tine! Nikar, preveč si postal predzren! Saj veš, kaj te čaka, če te ujamejo. Potem naj se pa poročiva?«

»Pojdi, pojdi! Meni je še danes Vrtovec sam nekaj namiznil. Mar mi jel! Zaradi njega lahko

puško po vasi nosim, pa ga ne maram dražiti, saj veš, da skupaj delava. Zato ne, ne pa da bi se ga bal.«

»Oh, jaz se pa kar bojim zate. Zapro naj te, potem bom pa lepega fanta imela. Nak, potem te ne maram več...!«

»Oh, kako me boš še rada imela! Zdaj pa moram domov. Le ne skrbi zame več, kakor je treba!«

»Lahko noč, Tine, previden bodi!«

»Lahko noč! Če še ne boš spala: najkasneje ob pol enajstih bo počilo, kar poslušaj!«

Tine je zavil pod njivami domov.

Stemnilo se je in vas je utihnila. Iz hiš so luči metale čez vrtove dolge pramene rumene svetlobe, da je v njej sijal sneg. Tudi luči so počasi ugašale in svet mir je zajel vso vas.

Tedaj je Tine previdno stopil skozi vrata, si pripel smuči in zdrknil čez vrt. Kmalu je bil na poti, ki pelje v polje in med stogove. Dobro je vedel, da bo Vrtovec prišel pol ure za njim in da bo šel v plevel na Urbanovi lop, kjer ima pred seboj kar dva stoga na enem streljaju. Našel je njegovo poležano gnezdo in že leta in leta je stari lovec zahajal tja. Tudi nocoj bo prišel. Tine seveda ne v bližino, ampak na drugi konec vasi, kjer sicer ni tako pripravno, pa precej gotovo. Tudi ima od tam v vas tri izhrojene poti in tako ga nihče ne bi mogel zaslediti. Ustreljenega zajca pa tako ne nese takoj domov, da bi krvave kaplje ne kazale sledi. Tako bi ga mrtvi zajec lahko izdal.

Prišel je do stare lope. Spodaj je bilo par voz, nekaj starih desk in butara fizičnih prekel. Med vso to staro šaro je Tine imel lepo urejen sedež, spodaj nekaj slame, da ga ni zeblo, in lep pregled čez njive na obe strani. Zajec lahko pride in še lisica bi utegnila tod mimo priti na svoje nočni sprehod, bi ne bila prva. Pa tudi je lahko z enim samim skokom na poti, da ni sledi.

Tine se je priplazil do lope, smuknil v svoje skrivališče in se poluhnil, kakor da ga ni. Luna je že vžla in v njenih žarkih je pred njim bleščal sneg. Uprl je oči in trdovratno čakal, kdaj bo mala zverinica priskakala od gozda čez meje njemu pod puško. Pa je moral dolgo čakati.

Tisti čas je tudi stari Vrtovec prilezel v svojem kožuhu iz bajte in počasi stopil do Urbanove lope. Tam je bilo njegovo staro mesto in že lepo število dolgouhcev je padlo na njivi tam za stogom. Stari lovec je puško zadel na ramo, počasi drsal po snegu in kmalu je bil tudi on na mestu. Na pol je sedel, na pol je ležal v plevelu. Nocoj bo prišel zajec, mora priti. Sveže je sinoči zapadlo, žival je prestrašana, zima že dolga. Če nocoj ne bo ničesar, potem mora pač mesto prebrati.

Več kako celo uro je že čakal. Zajec ni in ni hotel priti. Že se mu je zazdelo, da se tam čez mejo nekaj premika, pa le nič ni bilo, oči so ga goljufale. Samo senca je bila. No, on bo čakal naprej, do polnoči je še vedno časa dovolj. Ne, talovom in zankarjem bo pa uaredil konec, to je že preveč! Gre po gozdu, stopinje. Zajstrupi

NAGRADNA KRIŽANKA

Iz vrst naših prijateljev, ki niso imeli možnosti pridobiti si širšo izobrazbo ter nimajo pri roki raznih knjižnih pripomočkov, s katerimi bi si pomagali pri reševanju težjih križank, smo prejeli željo, naj bi objavili tu pa tam tudi lažjo križanko. Tem ustrezamo danes. Z dobro voljo in z nekoliko zbranosti bo mogel križanko prav vsakdo rešiti.

1		2	3	*	4	5	6		7
	*	8		9					*
10	11	*	12				*		13
14		15	*	16		*	17		
18			19	*	20	21			
*	22			23	*	24			*
25			*	26	27	*	28		29
30		*	31			32	*	33	
	*	34					35	*	
36				*	37				

Vodoravno: 1. Prva izmed treh božjih čednosti. Tudi žensko krstno ime. — 4. Izraz iz zavarovanja. (Kdor je n. pr. zavarovan za življenje [tudi pri Karitas], ima po treh letih plačevanja razne pravice, med njimi tudi to, ki jo pove izraz pod 4. Če se take pravice posluži, potem se zavarovalna pogodba popolnoma ukine.) — 8. Železniška postaja za Sodražico (med Ortnekom in Ribnico). — 10. Kratica za označbo: tega leta. — 12. Lesen (navadno na štiri ogle obtesan les) del tramovja. — 13. Prisolov. — 14. Medmet. Znan iz fašistične pesmi. — 16. Star izraz za pivu. — 17. Godbeni instrument. Tudi del glave nekaterih živali, n. pr. goveda. — 18. Podzemeljsko bogastvo. — 20. Drevesni parazit, t. j. zelena rastlina, ki raste na zanemarjenem drevju in s svojimi kore-

linami srka drevesu življenjske sile. — 22. Drug izraz za vrbo, ki daje šibe za pletenje košev. — 24. Stara oblika prislova že; v srbohrvaščini pomeni vrv. — 25. Ime (kakor se izgovori) dveh bratov, znamenitih nemških sodobnih pisateljev. — 26. Osební zaimék. — 28. Znana češka besedica, ki pomeni v slovenščini torej. — 30. Kratica za besedo sveti. — 31. Glavno mesto južnoameriške republike Peru. — 33. Središče, okoli katerega se kaj vrti. — 34. Naboj, ki ob razpočenju daje svetlobo. — 36. Sorodnica (sinova žena v razmerju do njegovih staršev). — 37. Najstarejše znano glavno mesto nekdanje azijske države Asirije; po njem je tudi sama država dobila ime.

Navpično: 1. Gibanje zraka. — 2. Vrsta žita. — 3. Ženski glas. — 4. Drug izraz za morsko ali rečno obrežje. (Rabi 4. sklon!) — 5. Neprijetna reč, ki nastaja pri gorenju. — 6. Kratica za češkoslovaško denarno enoto. — 7. Drug izraz za tir. — 9. Prva beseda iz naslova znane Gotovčeve opere. — 11. Drug izraz za ljubezen. — 13. Del noge. — 15. Angleška trdnjava in pristanišče na jugu arabskega polotoka. — 17. Izraz, ki pove, da je nekaj razklano, razparano. — 19. Besedica, ki manjka v sledečem Prešernovem verzú: Ako spava, naj bo zdrava, .. me skuša, nič ne de. — 21. Osební zaimék (3. sklon); tudi posnemanje glasov goveda. — 23. Najpomembnejši grški polotok. — 25. Oaza v Cirenajki, južnovzhodno od Bengasija; bila je v sedanji vojni večkrat omenjena. — 27. Vsakdo ga ima. — 29. Osje gnezdo. — 31. Slovenski pisatelj; tudi pripadnik nam sosednega naroda. — 32. Naziv za očeta. — 34. Egiptovsko božansivo. — 35. Igralna karta.

*

Da je tudi ta križanka pretežka? Ne, to pa že ne bo držalo. Kar korajžno se oprimate dela in osredotočite svoje misli, pa boste videli, da je otročje lahka. Oni seveda, ki so v reševanju križank že mojstri, ob njej ne bodo imeli popolnega užitka. A tolaži naj jih zavest, da z lahkimi križankami pomnožimo ukaželjno družino križankarjev. In to je tudi nekaj.

Rešitve je treba poslati do 31. marca uredništvu »Naše meč«. Deset rešitev bo izžrebanih za lepe knjižne nagrade.

Vrtovec je po tihem zaklel. Njegov zajec je najprej sedel, potem dvignil in stegnil glavo, pogledal desno, levo in stekel, kakor bi bilo njega zadelo. Nekaj dolgih skokov — in izginil je Vrtovcu izpred puške in očl. Lahko noč, ne bo ga več nocoj...

Vrtovec je zaškripal z zobmi. Vstal je, pihal od jeze, izpraznil puško in jezen odšel naravnost domov.

»Počakaj, fantek, se bova že srečala!« si je dejal in skoraj glasno mrmral. Ni bil sicer še čas, da bi šel domov, a preneumno se mu je zdelo, da bi še naprej sedel.

Drugi dan je bil Vrtovec spet dobre volje. S Tinotom sta sekala in Vrtovec se je pač premagoval. Pokazati svoje jeze ni smel, sicer mu fant še ne bo padel v roke. Delala sta ves dan, govorila vse mogoče stvari, le o lovu, o zajcih, o puškah ničesar. Tine ga je večkrat pogledal skrivaj od strani in dobro je vedel, kaj stari misli, a prečičan je bil, da mu do živega ne bo prišel.

Zvečer je Vrtovec po svoji stari navadi zadel puško in stopil za živadjo. Tine pa tudi kakor vselej pozimi — na smučke k dekletu, v vas in domov.

Tisti večer je Vrtovec doma priganjal za večerjo. Mudilo se mu je. Bil je pa slabe volje in kar ni mogel pričakati. Pripravil je puško, komaj pokusil večerjo in takoj odšel. Ni šel na svoje staro mesto v Urbanovo lopo, ampak naravnost na drugi konec vasi, tja, kjer je dobro vedel, da ima Tine ali kdo drugi svoje gnezdo, od koder ga

V šoli. Učitelj: »Petrček, povej mi, katerim predmetom pravimo, da so prozorni.« — Učenec: »Prozorni so tisti predmeti, skozi katere lahko vidimo.« — Učitelj: »Povej mi kak tak predmet!« — Učenec: »Ključavnica!«

Škotska. Mac Singleton popravlja nekaj na strehi hiše. Pa mu spodrsne in Mac zleti za tri nadstropja niže na ulico. Ko je letel mimo okna svoje kuhinje, je še zaklical ženi: »Ančka, danes za mene ni treba kosila.«

Zadosten razlog. Trgovec Pentlja toži svojemu prijatelju: »Odpustil sem svojega agenta. Ta ne pridiprav je povsod okrog govoril, da sem bedak...« — Prijatelj: »Čisto prav si naredil. Saj res ne gre, da bi uslužbenci raznašali tvoje poslovne skrivnosti.«

Dve lenobi. »Železničar« kancelar Bismark gleda skozi okno in opazuje človeka, ki že dve uri stoji z rokami v žepu na cesti in strmi v kancelarjevo okno. »Taka lenoba! Ali ta človek nima drugega dela? Kdo ga neki plačuje in preživlja?« razmišlja sam pri sebi kancelar. — Čez nekaj trenutkov pripelje stražnik prav tistega človeka s ceste. Kancelar: »Zakaj ste ga zgrabili?« — Stražnik: »Slišal sem ga, ko je polglasno sam pri sebi govoril v vaše okno: 'Taka lenoba! Ali nima drugega dela, kot da cele ure gleda skozi okno? Kdo ga neki plačuje in preživlja!«

Ilustracije in klišej dajo reklami šele pravo lice. Za reklamo v visokih nakladah uvažujte samo offsetni tisk, ki je danes izmed vseh najcenejši!

Kamenotisk
Knjigotisk - Bakrotisk - Klišarna
Litografija
Fotolitografski oddelek, kjer je atelje za barvno fotografijo v naravnih barvah

LJUDSKA TISKARNA
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6

draži. Nocoj naj pride, pa mu bo pokazal! Prišel je do lope in najprej lepo ogledal ves prostor. Po letih se je dvignil gor na oder, kjer je bilo nekaj starih desk in poljskega orodja. Poiskal je lepo mesto. Saj ni treba, da bi Bog ve koliko videl pred seboj, saj je danes prišel nad take zajce, da jih bo videl na daleč in mu bodo bolj blizu prišli kakor mali.

Vrtovec ni dolgo čakal, ko je zaslísal v snegu smuči. To bo Tine, lahko je tudi kdo drugi. Potem je bilo vse, kakor si je Vrtovec naprej izračunal: Smučar je zapičil palice v sneg, odpel smučiči, jih nesel pod lopo, potem sedel in čakal tako tiho, kakor bi ne bilo nikogar. Pa se tudi Vrtovec ni premaknil.

Zdaj sta čakala oba. Dolgo je vladala okoli in okoli mrtva tišina. Samo veter je počasi začel ječati gori v leseni strehi in veja je včasih popraskala po njej. Vrtovecu je bilo mraz, a kaj malo mu je bilo mar.

Šele proti enajsti se je v daljavi pokazala majhna, premikajoča se pika in kmalu nato je priskakljajal zajček. Tekal je najprej okoli stoga, posedal in brskal, potem je začel jesti star korenovec. Vrtovec bi bil lahko že streljal, a ni hotel. Naj strelja oni tam spodaj!

Pok... Zajca je vrglo kvišku, potem se je začel valjati po tleh in brž negibno obležal. Spodaj se je zganilo.

Vrtovec je napanjal oči. Zdaj bi moral nekaj storiti, pa sam ni vedel, kaj naj bi naredil. Ali

M. Podbreška:

Iz dnevnika zavarovalnega zastopnika

(Nadaljevanje.)

Danes sem jezen, da vse vre po meni. Kaj vse je napravil, prekleti škric, po in sosednjih vaseh! Zavaruje kar vse vprek ljudmi je bolj domač kot jaz, ki sem med njimi zrastle. Pride v hišo in govoriči in besediči, da ljudi čisto premoti.

»Mamica, ali kuhate večerjo? In Vi, očka, se boste odpočivali po dnevnem trudu in pokadili pipico tobaka. Pa dajte raje danes cigaro, prilegla sem Vam bo.« Že rine kmetu cigaro pod nos; ta jo vzame in je ves očaran od tujeve prijaznosti. Ko mu agent še priže cigaro, je možakar ponosen, da je kaj. Drugače si kupi cigare samo za žeganje, danes pa jo kadi kar na delavniki! — Tujec pa blebota dalje: »Ali je to Vaš sinko, očka? Kako krepkega sina imate! Kar na obrazu mu berem, kako je nadarjen. — In to je hčerka? Kako ljubko dete! Stopi k meni, mala, boš dobila sladkorčkov. Oj, mamica, bodite ponosni, ker imate take otroke, nadarjene, lepe in zdrave!«

Tako poje litanije po hišah in jezik se mu nikdar ne ustavi. Povsod mu ne uspe, ker vsakdo nima zaupanja v tako priliznjenežega človeka. Toda njega neuspeh prav nič ne moti. Pa poskusi srečo drugje, kjer mu gotovo uspe.

Zlo je, veliko zlo, da se je ta tujec ugneznil pri nas in treba bi ga bilo izriniti. Toda kako, kako...?

To, kar sem doslej napisal, pa še zame ni najhuje. V tem bi si še nekako pomagal, saj imam v fari tudi dokaj ljudi, ki so moji pristaši. Toda ta polizanec lazi za Bregarjevo Micko in to me jezi. Dolgo nisem verjel takim govoricam, zdaj pa sem se že prepričal, da je tako in ne drugače. Prav dostokrat sem ga že opazil, ko hiti zvečer proti Bregarjevim. V nedeljo je pa Micko celo pred cerkvijo pričakal, se ji priklonil in jo spremljal do doma. O, kako težko mi je bilo zaradi tega! Kako rad bi ga bil vpričo vse fare okiofutal! Toda premagal sem se in niti z očesom nisem trenil.

Če bi le vedel, kaj deklica misli! Če bi ji mogel pogledati prav v najskrivnejši kotiček srca! Bila je vedno prijazna z menoj, bolj kakor z drugimi, in na tej prijaznosti sem si zgradil sanje o svoji bodoči sreči. Kaj pa, če se bo ta stavba brez podlage naenkrat zrušila. Sicer se mi je zdelo danes pred cerkvijo, kakor da ji njegovo spremstvo ni prav nič ljubo. To bi me precej potolažilo, če bi me ne mučila misel, da je samo zavoljo ljudi tako hladna. Zenske menjavajo misli kakor obleke. — Pa Micka menda vendar ne! Oh, ves sem v dvomih in tako

zelo sem nesrečen. Zakaj nisem z Micko že poprej govoril, zakaj ji nisem priznal svojih iskrenih in poštenih čustev? Saj me vendar že toliko let pozna! Če bi me odklonila, bi vsaj vedel, kako se mi je ravnati vnaprej. Ah, jaz siromak, vedno sem se bal, da bi me zaradi moje revščine odklonila. Toda, saj ta našopirjeni tujec tudi nima nič. Jaz imam vsaj službo, ki me že sama pošteno prerediti. Tisti agent je pa kakor sraka, ki se je okrasila s pavovim perjem. Šopiri se in repenči, v resnici je pa tako revše. To bi mu najraje v obraz povedal. Skoro ne morem verjeti, da bi se dala premotiti temu pritepencu Micka, ki je vendar tako pametno dekle. Zdjaj pa moram govoriti z njo, moram izvedeti njene misli! Opogumil se bom in jo vprašal naravnost. Dovolj mi je tega otročjega odlašanja.

Če se je pa Micki vendar ta tujec vselil v srce? Janez, kaj potem? Kaj potem?...

Ponoči je gorelo pri Toncu. Nekako čudna je tale stvar. Res je bila viharna noč, tudi bliskalo je in grmelo, vendar ni nihče čul, da bi bila strela udarila kje v bližini. Pa je le zagorela Toncova bajta in rog je klical gasilce.

O, naše ubogo gasilno društvo. To noč smo šele videli, kaj je gasilno društvo brez motorne brizgalne. Naša stara škropilnica na ročni pogon je bila kaj slabo sredstvo proti tisočim besnečih ognjenih zubljev. V hlevu je kmalu počil strop in hiša se je zrušila v razvaline. Ogenj je še močnejše švignil kvišku in hlastno požiral ostanke suhega, prepelega lesa. Mi smo se morali omejiti na to, da smo obvarovali vsaj sosednje hiše, ki so tesno skupaj. Vso noč, do jutra, smo zlivali vodo po strehah sosednjih hiš, da je vsaka iskra in vsak ogorek, ki je priletel tja, takoj ugasnil. Pri vsem je bilo čudno to, da požar Tonca ni spravil prav nič iz ravnotežja. Pripovedoval je sicer, da je grozno treščilo in da so se na smrt prestrašili, ko so videli nenadno svetlobo in spoznali, da jim gori hiša. Vendar pa vključ pripovedovanju nisem mogel opaziti na njem pravega strahu. Dasi je od časa do časa tožil in jadikoval, nisem mogel občutiti, da bi mu bilo res hudo zaradi doma, ki se je tako hitro spreminjal v prah in pepel. Čeprav je bila hiša slaba, je bila vendar njegov dom in po domu je vsakomur težko. Toda tega sem se zavedal šele pozneje, ko sem stvar premišljeval. Spričo požara sem bil preveč zmeden in zaposlen, da bi se utegnil predati mislim. Spominjam se, da mi že tedaj ni nič ugajalo, ko je Tonc prišel k meni z željo, naj ga zavarujem. In tako visoko se je zavaroval! To vse je zelo sumljivo. Jaz nerad koga slabo sodim, vendar sem skoraj prepričan, da je Tonc požigalec. Potrudil se bom, da stvar razčistim. Naša zavarovalnica ne bo trpela škode zaradi takih brezvestnežev! Pa tudi drugim, ki bi kaj podobnega nameravali, naj bo v svarelen vzgled.

Zadeva s Toncem je bila prej razčiščena kot sem se nadejal. Danes je bila razprava pred sodiščem. Obtoženi so bili Tonc, njegova žena in svak, da so požgali bajto. Najmanj dvajset prič je govorilo proti njim.

Tonc je sicer stvar zasnoval zelo premeteno, toda Bog ni dopustil, da bi zločin ostal nekaznovan. Tonc je že dva dni prej odpeljal obe kravi, prašiče in vse, kar je bilo kaj vrednega, v sosednjo vas k svaku. Vozil je ponoči, a vendar ni ostalo skrito. Fantje, ki so malo prej peli na vasi, so ga videli in mu sledili, radovedni, kam vse to pelje ponoči. Ti so bili zdaj glavne in za Tonca najbolj obremenilne priče.

»Zakaj ste vozili te stvari z doma?« je vprašal sodnik.

»Sprl sem se z ženo,« je tiho odgovarjal obtoženec.

»Takoo? In zakaj ste bili potem še dan in noč v hiši, če ste bili sprti z njo?«

Na to Tonc ni znal odgovoriti. Sodnik je zaslišal ženo. Ta je priznala, da je vedela za njegovo namero, pa je ni upala izdati živi duši, saj ji je Tonc zagrozil, da jo ubije, če bi se naklep zaradi nje ponesrečil. Sosedje so pričali, da je Tonc res našilnež in da je mnogokrat ženo in otroke zelo pretepjal. Zatem je bil zaslišan svak. Ta je trdil, da je spravil Toncovo živino in polišstvo samo zato, ker mu je Tonc zagotavljal, da se je z ženo spril in da hoče odslej živeti »na svojec«.

Moje, kakor tudi vseh ostalih pričevanje je bilo obtežljivo za Tonca. Obsojen je bil na leto dni zapora. Ženo in svaka so oprostil, svaka zato, ker je manjkalo dokazov za njegovo krivdo in ga tudi Tonc sam ni obtoževal.

Tako se je torej končala ta zgodba. Mislim, da se bo odslej naprej vsak, ki je to slišal ali bral v časopisu, dobro premislil, preden bo začel posnemati Tonca. Sicer pa sem itak prepričan, da je takih malopridnežev v našem narodu malo, malopridnežev, ki bi si sami hoteli uničiti ljubi domek.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Našel ga je pa le: Mrgolič: »Ali si našel stanovanje?« — Grlovič: »Našel, našel! Sijajno stanovanje! Pet sto na mesec! A prazno bo šelo 1. januarja 1949!«

Profesorska. Profesor Pivnik gre zamišljen po prašni ulici. Pred njim koraka deček, ki vleče za seboj palico ter z njo dviga prah. Profesor ga jezen vpraša: »Čigav pa si ti, pobalju?« — Deček: »Tvoj vendar, očka!«

Državnik in politik. Sin: »Oče, kakšna je prav za prav razlika med državnikom in politikom?« — Oče: »Državnik skrbi, kako bi kaj dobrega storil za državo, politik pa skrbi, kako bi država zanj kaj dobrega storila.«

naj plane dol onemu za vrat, ali naj strelja še on, ali naj ga pusti?

Oni spodaj je zadel puško na ramo, vzel smučiči in stopil v sneg. Odpravlja se torej, nima več namena čakati. Smučiči je naslonil na late v stogu in šel po zajca. Zdjaj ga pobira. Kri mu je spustil, čisto po lovsko. Zdjaj je sled — rdečo kri v belem snegu — lepo zabskral.

Pok...

Iz lope se je posvetil Vrtovčev strel. Smučka pri stogu je zdrknila na tla, druga je ostala naslonjena. Tine je obstal kakor okovan. Tako se je prestrašil, da bi mu zajec kmalu padel iz rok. Kaj menda vendar kdo ne strelja nanj? In — kdo?

Vrtovec se pa ni ganil. Videl je, kako se je smučka prevrnila v sneg. Bil je radoveden, kaj bo Tine zdaj naredil. Ali naj bi še enkrat osmodil tja v njegove smučiči, da mu še drugo podere na tla? Škoda strela...

Tine se je takoj zavedel nevarnosti in mislil, da je bolj pametno, če se čimprej umakne. Zajca je prijel za noge in odšel z njim čez polje. Strel, ki je nenadoma zagrmel iz lope, ga je tako zmedel, da sam ni vedel, kaj naj naredi. Taval je čez polje v gozd. Na smučiči ni več mislil, saj tudi vedel ni, da je strel padel vanje. Jih bo že zjutraj šel iskat. Če mu jih pa skrivnostni strelec odnese, pa posebne škode tudi ne bo. Utaji jih pa nazadnje tudi lahko, da niso njegove, če bi le kaj narobe prišlo.

Dolgo je čakal v gozdu, potem je po velikem ovinku šel v vas. Potrkal je pri Francki in ji dal zajca. Domov ga ne sme uesti, je povedal.

»Dva strela sem slišala,« je povedala Francka. »Pa je bil moj samo eden, drugi je bil namenjen meni.«

»Moj Bog, Tine, tebe bodo dobili, skupil jo boš...«

»Vrtovec me ne bo!«

»Vrtovec?«

»Da, oni! Lahko noč, Francka, zvečer pridem in zajčka lepo pripravil!«

Izgnil je v noč.

Smučiči je še pred dnevom prinesel domov, kajti voziti se z njimi ni mogel. Bile so vse zluknjane.

Potem je šel v gozd in je dobil Vrtovca že na mestu.

»Dobro jutro!«

»Bog daj!«

»Danes nisi s smučiči?«

»Sem jih doma pustil. Niso v redu.«

Vrtovec se je rahlo smejal; videl je fantovo zadrego in trud, da bi se nevednega storil, ker nemara še vedno ne ve, da sumi njega.

»Tine!« je končno rekel Vrtovec in sedel na deblo. »Ali bi ne bilo bolj pametno, da smo prijateljji? Lahko bi bil vate pomeril, pa nočem, ker si ti.«

»Vem. Lahko mi prestrelite smučiči, puške mi pa ne boste vzeli! Posebne škode vam tako nikoli nisem delal. Veselje imam in ne morem si pomagati. Saj sem že nekajkrat rekel Petrovcu in drugim tudi, da me vzemite v svojo sredo, pa so rekli, da sem še premlad.«

»Vzeli te bomo, samo pameten bodi!«

»Zakaj ste mi pa s strelom preluknjali smučiči? Zakaj jih niste vsaj vzeli?«

»Zakaj? Ker sem ti hotel dokazati, da le nisi tako zvít, da bi mene ukanil.«

Tine se je zasmejal.

»V nedeljo smo govorili, da bi te vzeli v družbo, če boš pameten.«

»Če mislite da nisem, potem me rajši ne vzemite!«

»O, poznamo te, dobro meriš. No, za smučiči bomo pa tudi poskrbeli. Vem, da sem jih dobro preluknjali; ej, stari Vrtovec še zajca v diru podere, pa bi prislonejenih smučiči ne zadel...«

Zvečer je Tine prišel k Francki ves vesel.

»So ti res smučiče preluknjali?«

»So jih! Vrtovec jih ima za ušesi toliko, da...« se je smejal Tine na vsa usta.

»No, pa si pravil, da je tebe hotel.«

»Kaj sem vedel! Počilo je, da sem kar trd postal. Zdjaj je pa Vrtovec rekel, da me bodo vzeli v družbo.«

»No, to je pa lepo.«

»Francka, še boš zajčke pripravljala!«

Francka se je samo sramežljivo nasmehnila in je bila ponosna na novega lovca.

